Hornska vagnen

Hornska vagnen från omkring 1761. Den ägdes först av greve Adam Horn. Vagnen såldes till Hovstallet 1770 och blev en av drottning Sofia Magdalenas paradvagnar. Foto: Göran Schmidt, Livrustkammaren (CC-BY-SA).

Sluten fyrsitsig korg, kur, med U-formad sidkontur, horisontalt bukiga fyllningar, välvt tak klätt med svart läder. Förgyllt skulpterat ramverk i rokoko. Ett stort fönster fram, tre i vardera sidan, de mindre sidorutorna avrundade. Svartmålad bakspegel med förgyllda bronsbeslag i form av blomrankor runt kanten. Dito beslag runt takkanten,och på röda läderskärmar under sidoväggarna.

Gustav III hade flera vagnar, men den mest kända "paradvagnen" är troligen den som användes vid kronprinsessan Sofia Magdalenas högtidliga ankomst till Sverige 1766.

Denna vagn var ursprungligen en fyrsitsig vagn som senare kom att förlängas och visas idag på Livrustkammaren.

Sofia Magdalenas ankomst och vagnen

Tillfälle: Då Sofia Magdalena anlände till Sverige för att gifta sig med kronprins Gustav 1766. Vagnens utformning: Hon färdades i en förgylld statskaross, som var en typisk sjuglasvagn för sin tid.

Ursprung: Denna vagn var från början en normalstor fyrsitsig vagn men förlängdes senare för att passa den procession som följde. Plats idag: Vagnen finns idag att beskåda på Livrustkammaren.

Om vagnen idag:

Den förlängda vagnen är en viktig del av den kungliga historien och används fortfarande vid speciella ceremonier. Den är en symbol för både den kungliga makten och rikedom som fanns under Gustav III:s tid.

Hornska vagnen

Den 1 oktober 1766 vigdes Sofia Magdalena med Gustav i Christiansborgs Slottskyrka där halvbrodern prins Fredrik var ombud för brudgummen. Parallellt skedde i London också vigsel per ombud mellan hennes bror kungen och dennes brud, prinsessan Caroline Mathilde av Storbritannien, och det ansågs viktigt att Sofia Magdalena lämnade Danmark före sin nya svägerskas ankomst.

Upphov: Bonnevier, Helena, Livrustkammaren/SHM (CC BY 4.0)

Rock till Gustav III:s bilägersdräkt. Använd vid bröllopet med Sofia Magdalena den 4 november 1766. Rock i silvertyg med svagt böjd framkant, vida skört med veckade sidsprund, snäva ärmar med mycket breda ärmuppslag eller manschetter. Den är mycket rikt dekorerad längs alla kanter med ett applikationsbroderi i blå metallfolie och guldtråd samt paljetter. Broderiet är av en typ där de olika dekorelementen kunde kombineras ihop på ett sätt som passade plagget och appliceras på plagget.

Bröllopsdräkten

Gustav och den danska prinsessan Sofia Magdalena var bara fem år när de trolovades. Det var en allians för staternas väl. När de slutligen gifte sig 4 november 1766 i Slottskyrkan i Stockholm, 20 år gamla, bar paret silverskimrande bröllopsdräkter. Färgen symboliserade renhet och oskuld och ansågs återspegla ett gudomligt ljus.

Sofia Magdalena av Danmark (danska: Sophie Magdalene), född 3 juli 1746 på Charlottenborg i Köpenhamn, död 21 augusti 1813 på Ulriksdals slott, var en dansk prinsessa som var gift med kung Gustav III och drottning av Sverige 1771–1792. Hon var dotter till Fredrik V av Danmark och Louise av Storbritannien samt mor till Gustav IV Adolf.

Ett äktenskap mellan Sofia Magdalena och Sveriges tronarvinge Gustav föreslogs tidigt av det svenska ständerna. Syftet var att försöka dämpa den gamla fientligheten mellan Danmark och Sverige, som hade fått ny näring genom det svenska tronföljarvalet 1743, där Danmarks kandidat hade förlorat.

Både i Danmark och i Sverige möttes förslaget med skepsis från bådas föräldrar. Sofia Magdalenas mor ska ha varit rädd för att Sofia Magdalena skulle behandlas illa av sin svärmor, Lovisa Ulrika, eftersom Lovisa Ulrika var känd även i Danmark för sin stolthet och härsklystna läggning och sin fientlighet mot allt danskt, som hon demonstrerade inför de danska sändebuden i Stockholm.

Sofia Magdalena färdades i en förgylld slup från Kronborg i Danmark över Öresund till Helsingborg i Sverige. Då slupen hunnit halvvägs, tystnade den danska kanonsaluten och den svenska tog vid. I Helsingborg välkomnades hon av Gustav, danska sändebudet Schack och sin svåger prins Karl av Hessen, som hade ankommit kort före henne samma dag. Då hon steg iland blev Gustav rädd att hon skulle falla och han sträckte henne därför ut handen med orden: "Akta er madame!" Denna replik blev därför mycket omtalad vid det svenska hovet och föremål för mycket skvaller. Gustav lär också ha utropat högt: "Mon Dieu, qu'elle est Belle" ("Gud vad hon är vacker"). Därefter följde Gustav henne till Örebro, innan han återförenades med henne i Västerås.

Slottskyrkan är en kyrkosal uppförd under 1700-talet på Stockholms slott och invigdes den 8 december 1754, med kungafamiljen i spetsen, samtidigt med slottets invigning, av kung Adolf Fredrik och drottning Lovisa Ulrika. Naturligtvis fyllde hovet många bänkrader, men alla som fick plats i de övriga bänkarna var välkomna.

Sofia Magdalenas kröningsdräkt. Finns bevarad på Livrustkammaren.

Kungens maskeraddräkt från Operan

Gustav III:s ökade anspråk på makt och inskränkningar i adelns makt genererade otaliga fiender inom landet. En större sammansvärjning adelsmän och borgare planerade till slut ett attentat mot kungen.

Attentatet skedde på en maskeradbal på Kungliga Operan i Stockholm den 16 mars 1792. Även om alla gäster hade mask för ansiktet och svarta slängkappor var det fullt tydligt vem som var kungen. Kungen bar en egenkomponerad dräkt av silkestrikå i nationella dräktens snitt. På dräktens vänstra bröst fanns också Serafimerordens kraschan (bröststjärna) och Svärdsordens storkors, vilket ytterligare utmärkte kungens person.

Attentatsmannen Jacob Johan Anckarström avlossade en pistol fylld med skrot i ryggslutet på kungen, ungefär vid tredje ryggkotan. Hålet efter pistolskottet är synligt genom samtliga sju plagg som kungen bar vid tillfället. På grund av skottets placering i bäckenet kunde kungens läkare inte operera bort skrotladdningen. Kungen avled efter 13 dagar av blodförgiftning och lunginflammation.

Maskeraddräkten utställd i museet. Foto: Erik Lernestål, Livrustkammaren, SHM.

Attentatsmannen Jacob Johan Anckarström avlossade en pistol fylld med skrot i ryggslutet på kungen, ungefär vid tredje ryggkotan.

Hålet efter pistolskottet är synligt genom samtliga sju plagg som kungen bar vid tillfället. På grund av skottets placering i bäckenet kunde kungens läkare inte operera bort skrotladdningen.

Kungen avled efter 13 dagar av blodförgiftning och lunginflammation.

Maskeraddräkten utställd i museet. Foto: Erik Lernestål, Livrustkammaren, SHM.